

ХХХІІ Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених, курсантів і студентів

**«АВІАЦІЯ ТА КОСМОНАВТИКА:
НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ»**

До Всесвітнього Дня авіації і космонавтики

12 квітня 2023 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬОТНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗБІРНИК ТЕЗ

**ХХХХІІ Всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих учених, курсантів і студентів**

**«АВІАЦІЯ ТА КОСМОНАВТИКА:
НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ»**

До Всесвітнього Дня авіації і космонавтики

12 квітня 2023 року

Кропивницький – 2023

*Збірник тез наукових доповідей рекомендовано до друку
Науково-методичною радою Льотної академії Національного авіаційного університету
(протокол № 3 від 16 травня 2022 р.)*

Матеріали XXXXI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених, курсантів і студентів «Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку» 12 квітня 2023 р. Кропивницький: ЛА НАУ, 2023. 496 с.

У збірнику подано тези доповідей за матеріалами XXXXI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених, курсантів і студентів «Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку».

Метою конференції є обмін досвідом молодих учених щодо розв'язання актуальних наукових проблем та їх розвитку у сфері авіації та космонавтики.

Збірник тез буде корисним студентам, курсантам, магістрантам, аспірантам, докторантам та всім зацікавленим особам.

Тези публікуються у авторській редакції. Автори несуть відповідальність за достовірність інформації, точність фактів, цитат, інших відомостей.

При використанні матеріалів, опублікованих у збірнику тез конференції, збереження авторських прав обов'язкове.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ (РЕДКОЛОГІЯ):

Голова:

Сорока Михайло Юрійович, кандидат технічних наук, доцент, заступник директора академії з навчальної, науково-методичної та виховної роботи Льотної академії НАУ.

Заступники голови:

Дмітрієв Олег Миколайович, доктор технічних наук, професор, декан факультету льотної експлуатації.

Кравцов Віталій Олександрович, кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. начальника відділу наукового розвитку.

Письменна Марія Сергіївна, доктор економічних наук, професор, декан факультету авіаційного менеджменту.

Члени оргкомітету:

Аксьонова Віра Ігорівна, доктор філософських наук, професор кафедри права та соціально-гуманітарних дисциплін.

Зеленська Лілія Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної та авіаційної підготовки.

Калашник-Рибалко Мирослава Анатоліївна, кандидат технічних наук, Голова Ради молодих учених.

Кушнерова Надія Іванівна, кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри аеронавігації, метеорології та організації повітряного руху.

Лещенко Геннадій Анатолійович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри аварійно-рятувальної, професійно-прикладної фізичної підготовки та туризму.

Москаленко Сергій Іванович, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права та соціально-гуманітарних дисциплін.

Радул Валерій Вікторович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри права та соціально-гуманітарних дисциплін.

Романько Ірина Іванівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри права та соціально-гуманітарних наук.

Сікірда Юлія Володимирівна, кандидат технічних наук, професор, завідувач кафедри конструкції повітряних суден, авіадвигунів та підтримання льотної придатності.

Суркова Катерина Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фізико-математичних дисциплін та застосування інформаційних технологій в авіаційних системах.

Тимочко Олександр Іванович, доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри льотної експлуатації та безпеки польотів.

13. ЗАГОРОДНЯ К.А., РОМАНЬКО І.І. Артур Антонович Анатра: хист підприємця та авіатора.....	307
14. ІВАНОВ Д.В., РОМАНЬКО І.І. К.Е. Цюлковський та Українська академія наук.....	309
15. КАЧІН Д.Д., РОМАНЬКО І.І. В. С. Будник та його науково-конструкторська школа.....	311
16. КОВАЛЕНКО В.В., РОМАНЬКО І.І. Стефанишин-Пайпер – третя українка у космосі.....	313
17. КОНДРАТЕНКО В.В., РОМАНЬКО І.І. Львів космічний.....	315
18. КРАВЧУК К.П. З історії авіації: перші польоти над Одесою.....	317
19. ЛАПКО С.В., РОМАНЬКО І.І. Одеський аероклуб: політ крізь роки.....	320
20. ЛИЖНЮК Н.С., РОМАНЬКО І.І. Вороновицький музей історії авіації та космонавтики імені Олександра Можайського.....	322
21. ЛІСТРОВИЙ А.В., РОМАНЬКО І.І. У небі Галичини: летунство Галицької Армії.....	324
22. МЕЛЬНИК І.С., РОМАНЬКО І.І. Роль України та українських пілотів в історії військової авіації російської імперії початку ХХ століття.....	326
23. МІТЬКОВА В.В., РОМАНЬКО І.І. Павло Попович. Перший український космонавт.....	328
24. МОТИЛЬ О.М., РОМАНЬКО І.І. Державне підприємство «Антонов».....	330
25. НИКИФОРОВ Є.В., РОМАНЬКО І.І. Авіаційне підприємство «Анатра» в роки Української революції 1917-1921 років.....	332
26. ОЛІЙНИК Р.А., РОМАНЬКО І.І. Авіаконструктор Хуго Юнкерс.....	334
27. ПІСКОРСЬКА В.В., РОМАНЬКО І.І. Внесок конструктора, винахідника П.А. Івенсена у розвиток авіаційної та ракетно-космічної галузей.....	336
28. ПЛАТОВ Р.Д., РОМАНЬКО І.І. Повітряно-десантні війська українських та зарубіжних армій.....	338
29. ПУЗАНОВА А.С., РОМАНЬКО І.І. Авіаційний ленд-ліз до СРСР у роки Другої світової війни.....	340
30. СВИРИДЕНКО М.В., РОМАНЬКО І.І. Англо-американські повітряні сили у бомбардуванні німецьких міст під час Другої світової війни.....	342
31. СЕРДЮК І.А., РОМАНЬКО І.І. Одеський авіаційний завод у роки Другої світової війни та післявоєнні десятиліття.....	344
32. СИДОРОВА А.О., РОМАНЬКО І.І. Науково-конструкторська школа М. К. Янгеля.....	346
33. СІНКОВСЬКИЙ О.Д., РОМАНЬКО І.І. Історія проектування та будівництва в Україні літаків для морської авіації.....	348

УДК 629.73(09)

Д.В. Іванов, курсант; науковий керівник - І.І. Романько, к.і.н., доцент
Льотна академія
Національного авіаційного університету

К. Е. Ціолковський та Українська академія наук

Анотація. Подано інформацію про маловідому сторінку біографії Костянтина Ціолковського, пов'язану з Українською академією наук.

Ключові слова: Едуард Ціолковський, академія наук, Київ.

Abstract. Information about a little-known page of Konstantin Tsiolkovsky's biography associated with the Ukrainian Academy of Sciences is presented.

Keywords: Eduard Tsiolkovsky, Academy of Sciences, Kyiv

У житті Костянтина Едуардовича Ціолковського є ряд моментів, пов'язаних з Україною. У 1919 році його було заарештовано більшовицькою Надзвичайною комісією у російському місті Калуга, де на той час мешкав вчений. Приводом для арешту став лист до авіатора з Києва О.Я. Федорова.

За клопотанням працівників Просвіти того ж року Ціолковський був звільнений з-під арешту. Можливо ці події вплинули на устремління К. Е. Ціолковського підшукати інше місце проживання, яке забезпечило б йому плідну наукову діяльність.

О. Я. Федоров був авіатором, цікавився вченням К. Е. Ціолковського і став його пропагандистом. У подальшому він і сам запропонував свою конструкцію ракети для міжпланетних сполучень.

В Українській Академії наук у 1919-1920 рр. виникла ідея про залучення до роботи в цій установі Ціолковського. Готувалися документи до обрання вченого дійсним членом Української академії наук по кафедрі прикладної механіки.

Від А. Федорова до Науково-технічної ради Київського губраднаргоспу надійшло прохання про сприяння Ціолковському у переїзді до Києва. 16 вересня 1919 р. НТР звернулась з листом до Калужського губраднаргоспу, в якому клопотала про виїзд К. Е. Ціолковського на місце проживання до Києва.

Потім це питання було заслухане на засіданні Київського губревкому, за яким була прийнята постанова. Не пізніше 21 вересня 1920 р. А. Я. Федоров відвідав К. Е. Ціолковського і передав йому дозвіл на виділений йому вагон для переїзду вченого і його родини до Києва. 10 жовтня 1920 р. до Калужського губраднаргоспу була відправлена телеграма від Київського губраднаргоспу. Технічна рада Калгубраднаркому відповіла, що «Изобретатель Циолковский выезжать Киев временно отказался по состоянию здоровья» [3].

Однак, К. Е. Ціолковський розраховував на підтримку України. І саме за його дорученням було відправлено листа з Калуги до Києва 29 січня 1921 р. Вченому в Україні було призначено жалування, тобто НТР Київського губраднаркому сподівався на приїзд Ціолковського.

В Україні вживалися певні заходи у справі забезпечення побудови дирижабля. Очевидно, це стало для А. Я. Федорова приводом звернутись до К. Е. Ціолковського.

На жаль, ідея залучення К.Е. Ціолковського до роботи в Українській академії наук не увінчалась успіхом. Природно, зійшла нанівець й ідея організації відповідних наукових установ – лабораторії й інституту під керівництвом К. Е. Ціолковського. Та й сама ситуація у 1922-1923 роках в Українській академії наук різко змінилася. Вже на початку 1922 р. довелося штатних співробітників Академії наук зменшити з 606 до 147.

Однак спроба переїхати до України зіграла важливу роль у житті та діяльності К. Ціолковського. Саме після цього з червня 1921 р. його прийняли на роботу до Калужського губраднаргоспу на посаду техника-конструктора, і в подальшому вже у листопаді 1921 р. більшовицька влада ухвалила «ввиду особых заслуг ученого-изобретателя, специалиста по

авіації К. Э. Циолковського в області научної розробки вопросов авіації назначить ему пожизненную пенсию» [1].

Після невдалої спроби переїхати до Києва, у квітні 1921 р. почала реалізовуватися ідея про побудову металевого дирижабля системи Циолковського. І завершальним епізодом в цій історії став лист від 9 квітня 1921 р. калузького губраднаркому до Київського, в якому повідомлялося, що, враховуючи важливість для радянської республіки експериментальних робіт Циолковського, буде надане сприяння його науковій діяльності.

І в подальшому К. Е. Циолковський уважно стежив за розвитком вивчення проблем космічного простору в Україні. Зокрема, це стосується діяльності в Україні Гуртка з вивчення світового простору при секції винахідників Асоціації інженерів і техніків (керівник – А. Я. Федоров), який об'єднав у квітні 1925 р. не менш, ніж 70 вчених та інженерів. При ньому було створено Вчену раду, головою якої став Д. О. Граве [2].

23 серпня 1925 р. Гурток було перетворено у відповідне товариство. У червні того ж року відбулася «Виставка Київського товариства з дослідження світового простору», відкриттю якої передував виступ Д. О. Граве з вітальною промовою. К.Е. Циолковський у своїй монографії, що вийшла друком у 1927 році, навів текст цього привітання.

Список використаних джерел:

1. Історія української авіації в особах: навчальний посібник. За редакцією Гребенніков В. М. Київ: НАУ, 2013. 328 с.
2. План К. Е. Циолковського. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». URL: <https://kpi.ua/733-8> (дата звернення: 31.03.2023).
3. Романько І. І. Історія авіації. Навчальний посібник. Змістовий модуль 1. Історія виникнення та розвитку повітроплавання і літальних апаратів, важчих за повітря. Світова та вітчизняна авіація в першій половині ХХ ст. Методичні матеріали до самостійної роботи. Кропивницький: Вид-во ЛА НАУ, 2023. 380 с.